

UNIUNEA EUROPEANĂ

Fondul Social European
Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
Axa prioritară 6 Educație și competențe
Prioritatea de investiții 10i Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu
Apelul de proiecte: POCU 74/6/18/ PROGRAMUL-ȘCOALĂ PENTRU TOȚI
Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor ”
Contract de finanțare nr.: POCU/74/6/18/106735
Cod SMIS 2014+: 106735
Beneficiar: INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN HUNEDOARA

MODULUL DE CONSILIERE ȘI EDUCAȚIE PARENTALĂ

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

CUPRINS

- I. **IMPORTANȚA EDUCAȚIEI FAMILIALE**
  - II. **PARADIGME EXPLICATIVE CU PRIVIER LA CUPLU ȘI FAMILIE**
    - 1. Teoria dezvoltării sau a ciclurilor vieții
    - 2. Teoria structurala sau a dinamicii rolurilor și a puterii
    - 3. Teoria funcțională (procesuală)
    - 4. Teoria sistemică (holistă)
    - 5. Teoria istorică (intergenerațională)
  - III. **STILURI PARENTALE-STILURI EDUCAȚIONALE**
    - 1. Stilul parental autoritar
    - 2. Stilul parental permisiv
    - 3. Stilul parental neimplicat
    - 4. Stilul parental supraprotectiv
    - 5. Stilul parental democratic
  - IV. **DEZVOLTAREA INTELECTUALĂ A PREȘCOLARULUI**
  - V. **DEZVOLTAREA INTELECTUALĂ A ȘCOLARULUI**
  - VI. **CONSILIEREA FAMILIEI ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ**
- BIBLIOGRAFIE**

UNIUNEA EUROPEANĂ

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

I. IMPORTANȚA EDUCAȚIEI FAMILIALE

Familia prezintă izvorul de transmitere copilului a experienței socio-istorice și, în primul rând, a experienței emoționale, a relațiilor reciproce dintre oameni. Luând în considerare acest fapt, se poate, pe bună dreptate, considera că familia a fost, este și va fi institutul de bază al educației, al socializării copilului.

Știința contemporană dispune de date multiple ce confirmă faptul că fără educația familială copilul nu se poate dezvolta pe deplin ca personalitate, fiindcă

numai în familie deprinde o gamă de sentimente, reprezentări vaste despre viață. Plus la aceasta, forța și activitatea familiei nu poate fi comparată nici cu cea mai calificată educație ce o va primi din altă parte, fiindcă numai în cadrul ei poate pe deplin comunica, acumula impresii noi (ulterior - în cunoștințe), deprinde o activitate motrică activă, simte recunoștință și dragoste etc.

De la cea mai fragedă vârstă, oricare ar fi contextul vieții lor, copiii sunt supuși unor influențe multiple care acționează în direcții diferite sau chiar în sens opus. De aceea e necesar ca familia să fie larg deschisă influențelor exterioare, nu pentru a primi „indicațiile” unui stat, ci pentru a contribui la progresul comunității în care este încadrată și pentru a primi în schimb suportul și ajutorul pe care este îndreptățită să le primească. Din primele zile ale vieții pe copil îl înconjoară oamenii, natura, lucrurile.

Totuși nu orice părinte și nu orice anturaj sunt favorabili.

pentru dezvoltarea copilului din momentul nașterii. Cercetările și studiile recente arată că progresul rapid al tehnicii și științei produc schimbări evidente în posibilitățile educative ale familiei. Consecințele industrializării, ale urbanizării, pe lângă avantajele vieții moderne se resimt și în numărul mare de familii care cuprind doar două generații în detrimentul celor cu trei generații (bunici, părinți, copii), în reducerea timpului petrecut de femei în familie, acestea fiind atrase tot mai mult în munca productivă și socială; în reducerea posibilităților de supraveghere a copiilor de către părinți. Aceste schimbări fac mai dificilă funcția educativă a familiei.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Familia reprezintă pentru copil un organism reglator care permite, în ciuda unei aparente sărăcii de mijloace, să trăiască o viață foarte intensă, o viață proprie copilăriei. Nici o altă instituție, oricât de calificată, nu este așa de sensibilă la exprimarea trebuințelor, la manifestarea slăbiciunilor sau a potențialului dezvoltării copilului, fiindcă nu cuprinde ființe legate atât de direct, de vital, de copil ca mama și tata. Copilăria este o etapă fundamentală în realizarea uceniciei sociale, proces în care familia este implicată nemijlocit, având un rol social, afectiv și cultural.

În plan *social* ea oferă, prin compoziția sa variată (sex, vârstă, generații), ca și prin structură relațională, un mediu social care prilejuiește copilului posibilitatea de a înțelege experiența socială, relațiile cele mai semnificative. Sub raport formativ familia nu trebuie să-l ferească pe copil de influențele sociale, ci, dimpotrivă, să-i faciliteze contactele cu societatea într-o manieră progresivă în raport cu formarea capacităților de autonomie comportamentală.

Astfel, prin intermediul familiei, copilul va participa la viața socială încă înainte de a avea conștiința acestui fapt. Investigațiile pedagogice au confirmat că condițiile de bază ale succesului în educația familiei rezidă în cultura pedagogică a părinților.

Termenul „*cultura pedagogică*” a părinților în prezent capătă o răspândire largă. La componentele de bază ale culturii pedagogice a părinților investigatorii adaugă următoarele: pregătirea pedagogică, activitatea pedagogică, capacitatea pedagogică, măiestria pedagogică, tactul pedagogic, la fel și unele calități ale părinților, ce caracterizează atitudinea lor față de copii. Aici, mai întâi de toate, se evidențiază îmbinarea dragostei conștiente a părinților față de copii cu înaintarea cerințelor înalte față de ei.

Componentele culturii pedagogice a părinților se îmbină reciproc și sunt într-o interdependență directă. Cultura pedagogică a părinților este privită ca o totalitate a pregătirii lor pedagogice, anumite însușiri și calități ale părinților, ce reflectă gradul lor de maturitate ca educatori și se manifestă în procesul activității de educație familială și socială a copiilor. Nivelul culturii pedagogice a părinților depinde, într-o anumită măsură, de orientarea lor socială și de gradul de cultură, de asemenea de un șir de particularități individuale, trăsături profesionale etc.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Apreciind cu dragoste și încântare faptele frumoase ale părinților, copiii fac din comportarea lor un model demn de urmat „Eu vreau să fiu ca tăticul - cel mai bun conducător de troleibuz”.

Cerințele față de copii nu trebuie să vină în contradicție cu propria comportare. Deseori cauza apariției trăsăturilor negative de caracter ale copiilor constă în comportarea nedemnă a părinților. Tata îl dojenește pe fecior pentru că nu-i ajută mamei în treburile casnice, dar el însuși toată ziua citește ziare. Forța influenței exemplului părinților depinde de autoritatea lor.

Autoritatea părinților reprezintă una din condițiile de bază de cultivare a efortului educativ, a exemplului propriu și de asemenea una din condițiile necesare de educație justă a copilului. În familiile unde părinții se bucură de autoritate, între ei și copii există relații bune. Copiii îi respectă pe părinți, îndeplinesc cu plăcere sfaturile și indicațiile lor. Respectul față de părinți în familie se cucerește, mai întâi de toate, ca rezultat al activității lor productive cinstite și socialactive

În urma relațiilor prietenești dintre părinți și copii, a relațiilor corecte față de oamenii din jur. Pentru cucerirea autorității e important ca părinții să transmită copiilor cunoștințele și experiențele lor de viață, priceperile și deprinderile lor practice.

Categoriile „autoritate” și „exemplu propriu” apreciate în aspectul influenței asupra personalității copilului sunt cele mai valoroase din punctul de vedere al plasticității înalte a sistemului nervos al copilului. Preșcolarul deja este capabil să deosebească autoritatea bazată numai pe perfecționarea fizică (e puternic, mai mare) de autoritatea ce a apărut din respect.

Dragostea atentă față de copil, atitudinea grijulie față de el sunt primele „cărămizi ale autorității părintești. Ea o să crească în ochii copilului pe măsură cum el o să „descopere” în părinți calitățile lor morale, cultura, erudiția, iscusința și multe alte calități minunate. Părinții responsabili se gândesc la autoritatea lor, se străduie să o mențină, să o întărească, să nu o piardă prin conduita lor neadecvată.

O condiție de bază a autorității este comportarea părinților în familie, relațiile reciproce dintre ei. Determinabilă în comportarea părinților în familie este munca în

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

comun, ajutorul și respectul reciproc, căldura sufletească. Prin urmare, atmosfera ajutorului, respectului reprezintă condiția necesară a autorității părintești temeinice.

În prezent, cu toate că majoritatea părinților tind să educe corect copiii, un neajuns clar răspândit al educației familiale a devenit neputința de a educa respectul față de persoanele în vârstă. Mediul credul și al confortului emoțional fără stimularea și susținerea adulților, solicitările permanente ale copiilor de fapte pozitive nu întotdeauna educă atitudinea respectuoasă față de cei din jur, în același timp și față de părinți. În practica educației sunt și astfel de familii, unde părinții nu dau nici o atenție educației copilului. Când observă că comportamentul copilului lasă de dorit, ei folosesc influențe urmate de țipete, strigăte, lacrimi, apoi iarăși totul continuă pe vechi până la următorul eveniment neplăcut. Lipsa unei linii stabile de educație, crează în familie o atmosferă de lipsă de control, dacă nu de destrăbălare. Iar, pe de altă parte, încordarea ce-i trezește anume sentimente negative față de părinți poate cauza apariția nevrozei timpurii la copil.

Analiza lucrului educativ în familiile concrete le vor ajuta educatorilor să determine felul educației familiale, caracterul autorității părinților și, conform acestor modalități, să-și orienteze activitatea cu familiile respective. Condiția de bază care asigură familiei succesul în munca educativă pentru depășirea fenomenului rezistenței educației la copii este *climatul sănătos*. O familie unită are o influență educativă mult mai mare decât una dezbinată. Familia, în care părinții sunt despărțiți, unde copilul este lipsit de „atmosfera familială”, nu constituie un bun mediu educativ. Dar unitatea nu se referă doar la componența familiei, ci la valoarea ei morală. Educația copilului este asigurată numai dacă părinții trăiesc în deplină armonie, dacă în familie domnește o atmosferă de voieșie, de bună înțelegere, de respect reciproc, de dragoste și încredere. În asemenea familii îndrumările care se dau copiilor sunt unitare hotărârile luate de unul dintre părinți sunt aprobate și urmate și de ceilalți, aprecierile ce le face unul asupra purtării copilului sunt consolidate și de celălalt. Dimpotrivă, au urmări negative asupra educației copilului certurile între părinți cu privire la măsurile educative, atitudini contradictorii față de comportarea copilului. În cadrul familiei, atmosfera psihologică poate varia între a fi caldă sau rece, în funcție de atitudinea părinților față de copil.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Vom dezvălui noțiunea de „casă părintească” din punct de vedere al pedagogiei și psihologiei. Ce se ascunde după cerințele „casa mea” pentru copil? În primul rând, acesta este mediul vital, unde el este ocrotit de necunoscuți, de pericolul unor împrejurări. Acasă pe el îl liniștesc, îl dezmiardă, îl înțeleg.

Simțul este foarte important pentru dezvoltarea normală a copilului. Despre casă mereu se spune „cămin”, subliniindu-se distincția lui de a încălzi inimile oamenilor. Copiii de timpuriu încep să simtă căldura casei părintești. Aici copilul este izvorul fericirii pentru familia sa, aici pe el îl iubesc, se bucură de primul lui pas, cuvânt, alte succese prin intermediul cărora el „cucerește” lumea.

În uzul vital se întâlnesc expresii „casă caldă”, „casă rece”. Ce influențează asupra temperaturii casei? Desigur, că oamenii care locuiesc în ea și se află în relații ce determină microclimatul psihologic al familiei. Casa va deveni un adevărat cuib familial pentru copii, dacă în comportarea adulților va fi exprimată clar dorința și priceperea de a-i înțelege, de a avea o atitudine atentă față de ei, a lua în considerare interesele, doleanțele lor.

Microclimatul familial este determinat de conduita adulților ce-l înconjoară nemijlocit pe copil - mama, tata, bunica, bunelul, frații, surorile etc. Prin urmare, colectivul familial sănătos crează fundamentul relațiilor corecte față de oameni, adică cele mai valoroase calități ale personalității umane. Investigațiile pedagogice au demonstrat că, deși familia reprezintă un colectiv mic, cultivarea unor așa calități ca respectul reciproc, delicatețea, atitudinea grijulie, binevoitoare față de cei din jur depind de iscusința părinților de a crea în familie o atmosferă de viață în consens, o orientare cu un anumit scop educativ). Atitudinea justă a părinților față de copii este o altă condiție pentru depășirea fenomenului rezistenței la educație în familie. În această privință nu pot fi date rețete valabile pentru orice împrejurare. Se pot, totuși, stabili unele direcții de orientare a unei atitudini juste. Ca și în multe alte cazuri este bine să se evite extremele: nici severitate prea mare, nici, invers, îngăduință excesivă, nici dăscăleală continuă, nici prea mare independență de timpuriu, nici rigiditate, nici intimiditate.

Copiii trebuie să simtă în atitudinea părinților că aceștia îi iubesc, îi respectă, dar că nu le vor îngădui orice comportare, orice capriciu.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Când comportarea părinților constituie un exemplu pozitiv pentru copil, se realizează, de asemenea, o condiție importantă care asigură reușita educației în familie. Spiritul de imitație este puternic la copii. În primii ani de viață ei îi imită, în primul rând, pe părinți pentru că aceștia sunt mai des în contact cu ei, dar și fiindcă părinții se bucură de respect și autoritate în fața copiilor.

De aici grija deosebită, pe care trebuie să o aibă părinții pentru comportarea lor. Nimic nu scapă de ochiul copilului. El înregistrează ceea ce vede și caută să imite. Părinții educă copiii nu numai prin ceea ce le spun cu intenția de a-i îndruma sau prin ceea ce le va arăta dinadins pentru a fi efectuat și de copii. Părinții îi educă prin întreaga lor comportare.

Investigațiile pedagogului L. V. Zaghik au confirmat că însușirea de către copii a normelor de comportare morală depinde de relația copilului cu persoanele apropiate, de poziția obiectivă pe care o ocupă ei nu numai în colectivul de copii, ci și în cel familial. De asemenea, autoarea este de părere că educația morală a copiilor are loc în procesul relațiilor reciproce cu părinții și e determinată de caracterul acestor relații. Autoarea a ajuns la concluzia că factorul decisiv în formarea personalității copilului prezintă atmosfera morală din familie, modul, stilul său. Prin aceste noțiuni se subînțelege pozițiile sociale și sistema valorilor familiei, relațiile reciproce ale familiei, tradițiile familiale, cultura pedagogică, iscusința lor de a organiza viața și activitatea copiilor în familie conform vizitei copilului și scopurilor educației lui multilaterale.

Prin urmare, un familist reușit devine acela, care a avut în copilărie părinți ce se iubeau, se stimau, erau atașați de el, discutau cu copilul deschis despre tot, aveau o atitudine respectuoasă față de el. Și invers, șanse la o dezvoltare pozitivă, bună, foarte mici are acel copil care a văzut în familie conflicte, unde l-au înjosit, l-au pedepsit corporal.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

II. PARADIGME EXPLICATIVE CU PRIVIRE LA CUPLU ȘI FAMILIE

În ultimele decenii s-au dezvoltat o serie de paradigme explicative cu privire la familie, având la baza studii de psihologie socială, sociologie, antropologie, psihoterapie și psihopatologie.

1. Teoria dezvoltării sau a ciclurilor vieții are la bază asertiunea conform căreia, familia traversează mai multe stadii sau cicluri în evoluția sa, fiecare cu caracteristici proprii. Sunt analizate schimbările la care se pot aștepta membrii familiei pe parcursul existenței lor.

R. Hill (1970) este cel care realizează *schema ciclurilor vieții* în care precizează intervalele de timp în care se produc schimbări în dezvoltarea familiei (apud I. Mitrofan, C. Ciuperca, 1998, p. 144):

- *stadiul familiei fără copii* - familia este dominată de dorința de întreținere a intimității și a confortului afectiv;
- *stadiul familiei cu copii preșcolari* - stadiul în care se (re)stabilesc regulile de bază ale vieții conjugale, responsabilități legate de creșterea copiilor;
- *stadiul familiei cu copii școlari* - stadiul în care rolul de părinte al fiecărui partener devine mai dificil datorită intrării copiilor în școală; este o perioadă favorabilă crizelor în cadrul relațiilor de cuplu, crize care se pot solda chiar cu inevitabila destrămarea a familiei;
- *stadiul familiei parazită de copiii deveniți adulți* - rolul parental devine mai complex prin plecarea copiilor din casa părintească; asistăm, de multe ori, și la o criză a identității profesionale datorată dezagregării rolului profesional; în general, această perioadă este caracterizată fie prin tensiune (nervozitate, anxietate a mamei, ca urmare a menopauzei), fie prin liniște sufletească (reinstalându-se, la un nivel mai înalt, iubirea și tandrețea, pentru a înfrânge singurătatea și bătrânețea);
- *stadiul „familiei” omului singur (văduvia)* - apar probleme noi legate de pierderea sotului/sotiei; în schimb, apariția nepoților reface echilibrul vieții.

UNIUNEA EUROPEANĂ

P. Ilut (2005) prezinta in capitolul „Ciclul vietii familiale” (pp. 153-156) un „traseu complet al indivizilor in societatea contemporana referitor la casatorie si familie”: intalnirea, perioada de curte, coabitarea premaritala, casatoria, divortul, recasatorirea, vaduvia. Este interesanta opinia autorului, conform careia, „aceasta traiectorie este urmata integral de tot mai multe persoane”. Cei mai multi, inasa, traverseaza doar unele etape. Astfel, de la oficializarea casatoriei pana la vaduvie, familia traverseaza „opt stadii”:

1. *inceputul vietii de familie* caracterizeaza cuplul conjugal fara copii; este o etapa importanta de cunoastere, de adaptare reciproca, mai ales pentru cei care nu au convietuit premarital; se continua (se amplifica) „sindromul dragostei romantice” (P. Ilut); reseaua de prieteni e mai densa, puseurile de gelozie mai frecvente; probabilitatea despartirii este mai mica / mai mare (depinde!?!);

2. *aparitia copiilor* - venirea pe lume a primului copil reclama (re)definirea de roluri conjugal-parentale; veniturile familiei scad, datorita intreruperii pentru o perioada de timp a activitatii profesionale de catre mama in general; se diminueaza timpul dedicat intretinerii unor relatii cu anturajul; se intensifica relatia cu familia consangvina a ambilor parteneri;

„Copilul in cuplul conjugal produce o noua situatie. De aceea putem intelege transformarile radicale care survin de foarte multe ori in relatiile dintre cei doi si stingerea mării iubiri. (...) la nivelul constiintei comune, oamenii raman de multe ori nedumeriti de cei doi tineri care s-au inteles atat de bine inainte de casatorie si de a avea copii au ajuns dupa aceea aproape sa se urasca. O explicatie traditionala era ca nu s-au cunoscut suficient, mai ales in detaliile de intimitate. Astazi inasa, multi tineri nu numai ca se stiu sub aspectul vietii sexuale, dar coabiteaza premarital un timp suficient.

Interpretarea ca daca s-ar cunoaste in profunzime, nu s-ar casatori, sau daca s-ar casatori, s-ar intelege foarte bine are in vedere determinantii comportamentali prin trasaturi stabile de personalitate. (...). Un lucru inasa pare evident: situatia de a face curte sau cea a unei casatorii fara copii sunt semnificativ diferite decat cea in care, cu tot ajutorul parintilor sau al altor apropiati, partenerilor le revin de rezolvat

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

si impartit sarcini mult mai putin placute decat cele ale perioadei de dragoste romantica” (Idem, pp. 153-154).

3. *familia cu copii prescolari;*

4. *familia cu copii scolari;*

5. *familia cu adolescenti;*

6. *familia ca centru de lansare* - copiii deveniti adulti se casatoresc, se angajeaza si-si stabilesc propria resedinta;

7. *familia de varsta mijlocie / „stadiul de cuib gol” (empty nest)* - revenirea familiei la cuplul conjugal singur, prin plecarea copiilor; redesperire ca femeie si barbat a celor doi parteneri; atasament intens fata de viata publica si profesie; uneori depresie si criza de identitate; risc crescut pentru divort.

„....In Romania viitorului nu prea vor ramane „cuiburi goale”, din cauza lipsei de locuinte si a crizei economice in general” (Idem, p. 155).

9. *familia in varsta - proeminente sunt pensionarea si vaduvia* (mai multe femei vaduve decat barbati vaduvi). La recensamantul din 2002, in Romania, la populatia de peste 15 ani, 10,6% erau vaduvi, dintre care marea majoritate femei. Situatiia economica a varstnicilor este dificila - pensii mici, venituri putine, necesitati mari legate de sanatate. Pensionarea reprezinta pentru cei mai multi o sursa suplimentara de agravare a precaritatii materiale si psihospirituale, arata P. Ilut in studiul citat, desi sunt si investigatii care infirma aceasta realitate (in America, Europa occidentala exista foarte multe programe sociale destinate varstnicilor).

O formula raspandita in mediile mai modeste ca posibilitati materiale este familia extinsa intermitenta.

Strong, De Vault, Sayad, 1998, trateaza pe larg aceste aspecte in lucrarea „The Marriage and the Family Experience: Intimate Relationships in a Changing Society”.

2. Teoria structurala sau a dinamicii rolurilor si a puterii dezbate problema schimbarilor care intervin in interiorul cuplului, cu deosebire, problematica *rolurilor* fiecarui partener in cuplu (rolul = comportamentele pe care ceilalti le asteapta de la individul care ocupa o pozitie sociala determinanta, un statut social - Stoetzel, 1963).

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Tranzitia cuplului de la structura de tip traditional la cea de tip modern a adus o serie de *schimbari in ceea ce priveste factorul afectiv*. Familia traditionala accentueaza functia economica si de reproducere, de transmitere a proprietatilor si a rangului social din generatie in generatie. Familia moderna accentueaza, din contra, functia de sustinere afectiva. Barbatii si femeile cauta acum intimitatea iubirii, considerata extrem de importanta, esentiala pentru supravietuirea emotionala. Cand intimitatea esueaza, personalitatea este pusa in pericol. In spatele lui „te iubesc” - arata A. Nuta (1998, p. 89) - se afla niste mize si asteptari care dovedesc ca relatia de dragoste nu este simpla. A trai in cuplu este adesea in imaginea multora, o posibilitate de a-ti gasi fericirea, de a-ti realiza propria identitate, de a cauta veritabilul sens al vietii care sa nu fie egoist. „Viata in doi” trebuie sa compenseze, astfel, toate frustrarile vietii, fiind locul unde omul se intareste afectiv, unde recastiga forte si unde gaseste echilibrul.

Se remarca astazi, in familia moderna (europeana si americana), tendinta unei slabe diviziuni a rolurilor conjugal-parentale, mai ales datorita integrarii femeii in viata profesionala, dar si ca urmare a obtinerii unui nivel superior instructiional si cultural al partenerilor.

Intrebari:

In ce masura *cuplul cu dubla cariera*, in care atat femeia cat si barbatul au slujbe ce presupun o inalta calificare si un nivel de responsabilitate comparabil, gaseste modalitati de a impaca exigentele profesionale cu cele domestice?

Ce fel de compromisuri si strategii trebuie sa adopte partenerii pentru a colabora cat mai bine?

Ce beneficii/pierderi risca cei doi? Dar copiii lor?

Exista riscul unei supraincari de rol?

Cuplul conjugal contemporan se caracterizeaza printr-o *accentuata flexibilitate a structurii de autoritate si putere*. Nu mai exista un model unic, dominant, in care barbatul decide si femeia actioneaza in ceea ce priveste viata conjugala, relatia parentala, asa cum se intampla in familia traditionala. Relatia moderna surprinde *reciprocitatea puterii si autoritatii*, in contextul mai general al unui egalitarism afirmat din ce in ce mai frecvent. Cu cât tendința de egalizare a

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

răspunderilor celor doi soți este mai apropiată, cu atât gradul de satisfacție este mai mare.

Partea negativa a ideologiei egalitariste a societății noastre rezida, însă, din faptul că orice diferență este văzută ca o sursă de inegalitate, ceea ce ar putea crea impresia eronată că toate sarcinile, toate rolurile pot fi îndeplinite atât de femeie, cât și de bărbat (**Mendras, 1997**).

Studiile susțin că familia se îndreaptă către *noi modele culturale de rol familial, respectiv parental și filial* (vezi studiul realizat de **Duvall, 1971**, în scopul relevării concepțiilor despre rolul de „mama bună” și „copil bun”, evidențiind existența a două modele de rol: tradițional și modern, în I. Mitrofan, N. Mitrofan, 1989, pp. 36-40).

Astfel, *modelul mamei moderne* acordă întâietate asigurării suportului afectiv, creării unui climat tonic de încredere care să susțină creșterea și dezvoltarea copilului. Fără a neglija rolul menajer, ea este preocupată de dimensiunea instructiv-formativă a copilului, de pregătirea sa pentru viața profesională.

Modelul tatălui modern - asigură suportul economic, privește paternitatea ca pe un privilegiu pe care și-l asumă cu răspundere, se implică în creșterea și educarea copiilor, față de care manifestă și severitate și înțelegere, se implică în problemele casnice.

Modelul copilului modern - își iubește părinții, dornic să învețe, are inițiativă, se adaptează afectiv, prezintă competență relațională.

3. Teoria funcțională (procesuală) pleacă de la premisa că familia (cuplul) trebuie să realizeze anumite funcții. În raport cu realizarea/nerealizarea acestor funcții, familiile au fost clasificate în *familii funcționale și familii disfuncționale*. Clasificarea este relativă, având în vedere că anumite configurații familiale maximizează anumite funcții și minimizează altele.

Paradigma funcțională are implicații asupra a 4 abordări (acestea se raportează la funcționalism, dar ar putea să aibă și o existență de sine-stătătoare), și anume:

a) abordarea comunicatională;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- b) abordarea interactionist-simbolica;
- c) abordarea din perspectiva conflictului;
- d) abordarea sociala a schimbului.

a) Abordarea comunicationala

In cadrul paradigmei comunicationale sunt elucidate tipurile, cantitatea si calitatea intercomunicarilor maritale (I. Mitrofan, C. Ciuperca, 1998, pp. 153-155).

Tipurile de intercomunicare sunt legate de tipurile de interactiuni specifice cuplului: senzual-senzitive / erotico-afective, de petrecere a timpului liber, socio-educationale, decizionale, practic-menajere si de planificare a bugetului.

Cantitatea intercomunicarii face referire la frecventa mesajelor emise si receptate pe diverse canale simultane si succesiv, in conformitate cu trebuintele si disponibilitatile individuale de relationare.

Calitatea intercomunicarii face apel la invatarea deprinderilor de a comunica. De modul in care se comunica depinde functionalitatea familiei - sa stii ce, cand si cum sa comunici in situatia de parteneriat, constituie o disponibilitate esentiala pentru continuarea vietii in cuplu.

b) Abordarea interactionist-simbolica

Interactionismul simbolic a fost inspirat de pragmatismul filosofic. **G. H. Mead**, principalul sustinator al acestei abordari, considera, la inceputul sec. XX, ca oamenii se sprijina pe simboluri impartasite pentru a se adapta la mediu.

E. Burgess (1926) este primul care aplica punctul de vedere interactionist la studiul familiei, ca „unitate de personalitati aflate in interactiune”.

Viata de cuplu este rezultatul acestei mereu construite si reconstruite realitati simbolice (I. Mitrofan, 1989).

Dupa **Sullivan**, mecanismul funcțional al cuplului îl reprezintă sistemul de imagini pe care fiecare partener și-l construiește despre celălalt, și mai ales modul în care se combină aceste imagini, sistemul „eu si ea” cu sistemul „eu si el”. Dacă se combină sistemele de reprezentari compatibile, relațiile pot sau nu pot fi agreabile. Dacă se combină prin hazard, consecințele sunt foarte grave (ex.: un cuplu ce provine

UNIUNEA EUROPEANĂ

din etnii/religii diferite descoperă ca simbolurile pot fi nu doar diferite, ci și structural opuse; în acest sens, simbolurile pot ridica mari dificultăți în relaționarea de cuplu). Imaginea despre celălalt este instrumentul care dirijează și controlează viața de cuplu, relația dintre parteneri.

c) Abordarea din perspectiva conflictului

Aceasta își are originea în filosofia politică a lui **Thomas Hobbes**, în filosofia lui **Hegel**, în istoriografia dialectică a lui **Marx și Engels** și în sociologia lui **Georg Simmel**.

Teoriile conflictului pornesc de la premisa că acesta este normal în cadrul grupului, dar și între grupurile sociale, pentru că lipsa resurselor face ca interesul unei persoane sau al unui grup să se ciocnească cu al altora. Conflictul depinde de structura grupului (mărime și compoziție), precum și de resurse, care încurajează fie competiția, fie cooperarea (cf. A. Baran-Pescaru, p. 50).

Se iau în discuție mai multe variante ale teoriei conflictului. De exemplu, *teoriile structurale ale conflictului (Simmel)* se concentrează pe modul în care conflictul este afectat de mărimea și compoziția grupului. *Teoria microsistemelor* a lui **Scanzoni** explică cum poate apărea conflictul marital dintr-un schimb de resurse inițial echitabil, pentru că partenerii își reduc sau sporesc contribuțiile nonreciproc (de pildă, sotul care nu mai contribuie financiar sau soția care oferă mai mult financiar, dar nu-l poate determina pe sot să participe mai mult în gospodărie) (Idem, p. 50).

P. Ilut (2005, p. 23-24) aduce în discuție *2 variante ale teoriei conflictului*:

a) una de sorginte marxistă și care susține că familia este micromediul ce reflectă predominant exploatarea omului și conflictul inerent prezent în societățile bazate pe clase cu interese opuse. Femeile sunt exploatare de către bărbați și copii de către părinți. În această viziune, femeia este dublu victimizată: dacă este casnică, lucrează până la epuizare, fără ca munca ei să fie plătită, iar când intră în câmpul muncii, câștigă mult mai puțin decât bărbatul, chiar dacă are aceeași pregătire și experiență;

UNIUNEA EUROPEANĂ

b) *varianta amarxista si „apolitica”*, larg impartasita de aproape toti cei ce analizeaza si asista familia, este ca intre membrii familiei apar tensiuni inevitabile. Participantii la viata de familie au profiluri psihocomportamentale diferite, aspiratii nonconsensuale, interese opse, uneori, mai mult sau mai putin majore. In societatea patriarhal-autoritara, resursele celorlalti membri, in afara de tata, erau limitate, astazi insa, pe langa legitimitate si bani - specifice parintilor si mai ales tatalui - conteaza si alte resurse de putere: inocenta copiilor, puterea data de dragoste, calitatile psihointelectuale deosebite etc.

Se apreciaza ca o cauza majora a disolutiei maritale este perceptia unei inegalitati profunde in raporturile familiale.

Conflictul conjugal reprezinta o stare de disfunctionalitate in viata si activitatea conjugala, ce poate avea intensitati diferite si se poate intinde pe diverse perioade de timp. Formele de manifestare sunt variate, de la certuri, contraziceri, pana la agresivitate sau refuzul asumarii unor obligatii de rol.

Conflictul conjugal patogen se caracterizeaza prin capacitate distructiva la nivelul personalitatii partenerilor, dezorganizand reactiile, impiedicand realizarea functiilor firesti ale familiei.

Analizand conflictul conjugal din perspectiva delimitarii dintre normal-dinamogen si patogen-dezorganizator, Iolanda Mitrofan (1998, pp. 286-289) realizeaza o tipologie a conflictualitatii conjugale in functie de 3 parametri, mai precis, in functie de combinatiile existente intre acesti parametri:

- a) gradul de tensiune generat de conflictul marital (ridicat, moderat, scazut);
- b) forma de manifestare predominanta a conflictului in cuplu (manifesta, latentă);
- c) durata conflictualitatii (continua, intermitenta).

Tipuri de conflict conjugal:

1. *cupluri cu conflictualitate majora de aspect manifest, continuu, cu tensiune crescuta* - prezinta mare potential dizolvant si psihopatogen pentru unul sau ambii parteneri; 95% din subiectii divortati (mai ales femei) si 31,2% din subiectii casatoriti cu reactii si dezvoltari nevrotice reactive psihotraumelor conjugale, provin din cupluri caracterizate prin acest tip de conflictualitate;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

2. *cupluri cu conflictualitate manifesta, intermitenta, cu tensiune crescuta* - prezinta potential dizolvant semnificativ, care nu intotdeauna se finalizeaza cu separarea sotilor, dar faciliteaza dezvoltarea dizarmonica a relatiilor conjugale, cu efecte psihopatologice individuale si de grup conjugal; abandonul, alcoolismul, sustragerea de la indatoririle materiale, infidelitatea, conflictele cu socrii sunt frecvent cauze si efecte ale acestui tip de conflictualitate;

3. *cupluri cu conflictualitate manifesta, continua, cu tensiune moderata* - aceste cupluri au o evolutie instabila, cu tendinta la deteriorarea esentei conjugale, dar cu mentinerea structurii de cuplu, intr-o formula de pseudoconjugalitate, in care conduitele de „evadare” si „substitutie” (adulterul, alcoolismul compensator, supravietuirea profesionala) coexista cu mentinerea partiala a exercitarii rolului conjugal;

4. *cupluri cu conflictualitate manifesta, intermitenta, cu tensiune moderata* - nu au fost relevate in cazul subiectilor cu tulburari psihice; acest tip de conflict este destul de frecvent la cupluri in perioada de preacomodare si acomodare interpersonală; poate facilita cunoasterea interpersonală;

5. *cupluri cu conflictualitate submanifasta, continua, cu tensiune moderata* - sunt frecvente intre normali cu disponibilitati de adaptare mai scazute; in aceste cupluri, conflictualitatea preseaza asupra relatiei ca o continua virtualitate;

6. *cupluri cu conflictualitate submanifasta, continua, cu tensiune scazuta* - acest tip de conflictualitate favorizeaza efortul de acomodare reciproca, producand corectii permanente ale conduitelor interactionale;

7. *cupluri cu conflictualitate submanifasta, intermitenta, cu tensiune moderata* - au o evolutie armonioasa, in cadrul careia acest tip de conflictualitate faciliteaza acomodarea interpersonală (ironia, persiflarea, comportamentul pseudoludic verbal, ca supapa de descarcare a unor tendinte agresive);

8. *cupluri cu conflictualitate submanifasta, continua, cu tensiune scazuta* - cupluri care evolueaza rapid si stabil catre asimilare interpersonală; dezacordurile nu au un caracter frustrant, ci de facilitare, partenerii preluand reciproc puncte de vedere diferite.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Teoriile conflictului sprijina interventiile - asistenta sociala, terapie si consiliere familiala - indreptate catre rezolvarea conflictului si imbunatatirea abilitatilor de negociere, precum si actiunile de diminuare a inechitatilor sociale existente.

d) Abordarea sociala a schimbului

Isi are originea in utilitarismul filosofic si psihologic. Cel mai cunoscut teoretician al schimbului este sociologul **Ivan Nye**. *Oamenii formeaza grupuri sociale, doar pentru ca este in interesul lor sa procedeze astfel. Indivizii sunt motivati de propriul interes; sunt calculatoare rationale ale recompenselor si costurilor.*

In ceea ce priveste familia, se porneste de la premisa ca relatia interpersonală dintre parteneri se formeaza in scopul intalnirii propriilor nevoi individuale. *Relatia intima este redusa la o situatie tranzactionala in care costurile sunt contrabalansate de beneficii.*

In viata cotidiana, dupa aceasta teorie functioneaza legea reciprocitatii („ti-am dat” - „ma astept sa-mi dai”; „ochi pentru ochi si dinte pentru dinte”; „cat dai, atat primesti” etc.).

Un exemplu de aplicare a teoriei schimbului este analiza maximizarii profitului in deciziile de divort. Probabilitatea de divort descreste odata cu acumularea de capital marital specific, cum ar fi proprietatea si copiii, a caror valoare ar descreste daca familia s-ar dizolva (P. Ilut, 2005, p. 26).

Aceste teorii furnizeaza un cadru pentru terapeutii familiali, care pot sa-i determine pe parteneri sa transforme relatia in una mai recompensatoare si mai putin costisitoare pentru fiecare dintre ei. Totusi, accentuarea rationalitatii in detrimentul emotiilor, ca baza pentru constituirea grupului familial, a condus la numeroase critici.

4. Teoria sistemica (holista) isi are originea in organicismul lui **H. Spencer**, precum si in teoria moderna a informatiei.

Perspectiva sistemelor a aparut in studiile despre familie initial prin terapeutii de familie, cum ar fi **Gregory Bateson** si **Don Jackson**, iar mai tarziu a aparut in

UNIUNEA EUROPEANĂ

formulari mult mai teoretice, cum ar fi functionalismul lui **Parsons** si teoria generala a sistemelor a lui **Buckley**.

Din perspectiva teoriei sistemelor, *cuplul reprezinta un sistem alcatuit din doua personalitati care interactioneaza, avand la baza o structura, o functionalitate, o serie de proprietati si caracteristici.*

Din punct de vedere al functionalitatii, se au in vedere efectele comunicarii, calitatea si stabilitatea relatiei maritale. Satisfacerea necesitatilor Eul-ui in cadrul familiei este recunoscuta ca o functie de baza a familiei si devine argument important de combatere a teoriei disparitiei familiei (R. Bell). Familia presupune, in acest sens, schimbul afectiv între soț și soție, între părinți și copii, empatia avand un impact foarte puternic în funcționarea relațiilor interpersonale de tip afectiv.

Din perspectiva campului de proprietati si caracteristici, paradigma sistematica se canalizeaza pe efectele mediului extern asupra relatiei conjugale, pe factorii economici, sociali, politici, culturali, de mediu fizic care alcătuiesc contextul situational al familiei. Sunt cercetate probleme privind: separarea îndelungată a soților (condiții de război, de deplasare profesională, naveta pe distanțe mari etc.) si efectele acesteia.

Mc. Cubbin, Dahl, Hunter (1976, 1979) analizează fenomenul de separare a soților si consecințele lor disfunctionale in sanul familiei : manifestari depresive ale sotiei, anxietate, devitalizare, acte deviante, tulburări psihosomatice.

Capacitatea familiei “de a face fata”, de a se mobiliza, depasi si apara de agentii stresori (cutremure, inundații, pierderea neașteptată a bunurilor, îmbolnăvirea irecuperabila a unuia din membrii grupului familial etc.) a fost analizata prin prisma *teoriei stresului familial* (Mc.Cubbin, 1979).

Burr (1973) prezintă familia dintr-o perspectivă dublă: *reactor* la stres și *agent de focalizare a resurselor interioare pentru adaptare, combatere și depășire a stresului*. Se dezvolta, arata autorul, strategii de adaptare si aparare la stres cum ar fi: cresterea coeziunii intrafamiliale, cresterea tranzactiilor si legaturilor cu comunitatea.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

5. Teoria istorista (intergenerationala) are ca specific folosirea metodei longitudinale, metoda ce se concentrează asupra microistoriei și genealogiei familiei.

Arborele genealogic reprezintă instrumentul cu ajutorul căruia se pot elabora ipoteze privind comportamentul și atitudinile generațiilor mai tinere prin raportarea la ascendenții lor (pe larg în P. Ilut, 2005).

III. STILURI PARENTALE - STILURI EDUCAȚIONALE

Pentru îndeplinirea cu succes a „funcției de părinte” sunt necesare câteva trăsături de personalitate (prezența/absența acestora diferențiază stilul parental): responsabilitate, realism, autocontrol, empatie, altruism; de asemenea, o fermitate îmbinată cu flexibilitate, totul pe un fond de iubire necondiționată, combinată cu adaptabilitatea la nevoile copilului, nevoi care sunt din ce în ce mai mari în societatea contemporană.

Din literatura de specialitate am reținut două direcții de abordare, care analizate împreună pot explica modul adaptativ/dezadaptativ în care răspund persoanele adulte la provocările vieții de zi cu zi. Aceste două direcții se referă la stilul parental și la stilul familial.

Stilul parental „se referă la ansamblul comportamentelor și emoțiilor pe care părinții le au față de copiii lor și la modul în care părintele abordează relația cu copilul său. Stilurile parentale sunt definite în funcție de două elemente principale și anume gradul de căldură emoțională (capacitatea părintelui de a fi apropiat afectiv de copil, de a fi atent la nevoile și emoțiile sale) și gradul de control exercitat asupra copilului (prin stabilirea și respectarea regulilor, setarea limitelor). Aceste două elemente determină cinci stiluri parentale principale: autoritar, permisiv, neimplicat, supraprotectiv și democratic” (Ioana Druiu).

În corelație cu funcțiile familiei, stilul parental se află în strictă concordanță atât cu funcția de socializare (control), cât și cu cea de solidaritate (afectivitatea). Stilul parental poate fi: adaptativ sau dezadaptativ. Cele dezadaptative sunt definite ca fiind „ percepția gradului ridicat de respingere și a gradului ridicat de supraprotecție parentală”. Cele adaptative sunt definite ca fiind „percepția gradului

UNIUNEA EUROPEANĂ

scăzut de respingere și a gradului scăzut de supraprotecție parentală” (Irfan, 2011). Descrierea stilurilor parentale este deosebit de importantă pentru înțelegerea problemelor adultului și de aceea am căutat o acoperire cât mai largă a subiectului din literatura de specialitate (Briscan; Ciobâncan, Druiu; Muntean; Incze; Irfan; Vasile), pornind de la primul studiu pe această temă apărut în 1964, în urma cercetărilor efectuate de Martin și Lois Hoffman.

1. Stilul parental autoritar - este denumit și „stil educațional traumatic - care corespunde unui stil de educație în cadrul familiei extrem de sever, de rigid și de restrictiv, la care se adaugă și pedepsele corporale” (Riedesser, Fischer, 2007, pg. 21);

- se caracterizează printr-un grad mare de control, corelat cu un nivel scăzut de disponibilitate afectivă din partea părinților;
- caracteristici: control absolut (manifestări de putere, dominare), reguli rigide, stricte (impuse cu forța), părintele centrat pe greșelile copilului, restricționarea, interzicerea liberului arbitru (îi spune ce, unde, cand și cum să facă ceva); impunerea unor standarde ridicate, fără abateri de la reguli, control sever ce poate fi însoțit de amenințări și pedepse; discuțiile și explicațiile lipsesc, nevoile și emoțiile copilului nu sunt înțelese sau sunt ignorate deliberat;
- modul de gândire și comportamentul părintelui autoritar:
  - a manifesta afecțiune față de copil este „un semn de slăbiciune intolerabil”;
  - „nimic și nimeni nu e mai presus de reguli, ordine, disciplină”;
  - nu acceptă discuții și explicații suplimentare din „principiu”, fiind rece, distant, „impunător”;
- avantajele acestui tip de educație sunt puține și umbrite de puternice dezavantaje:
  - copilul învață să fie ordonat, disciplinat, respectuos (dar este posibil să reacționeze așa doar față de cei de care îi este frică) și cu un dezvoltat spirit critic (poate prea dezvoltat);
  - adultului îi va fi extrem de greu să își construiască relații bazate pe încredere;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- un nivel ridicat de agresivitate/autoagresivitate, mai mult sau mai puțin manifestă;
  - rezonanță afectivă scăzută, până la lipsa empatiei și capacității de comunicare; posibil deficit de integrare socială;
  - un stil perfecționist, care îl va împiedica pe individ să se bucure de propriile realizări și de viață în general; îi va crea probleme în relațiile cu ceilalți, fiind veșnic nemulțumit;
  - stimă de sine scăzută, din cauza stilului de gândire: considerând că „a greși” este sinonim cu „a fi un ratat”, având drept consecință lipsa inițiativei și a curajului;
  - cei mai mulți dintre adulții proveniți din astfel de familii, prezintă carență emoțională și pot manifesta, mai devreme sau mai târziu, diferite tulburări emoționale; de asemenea, pot dezvolta comportamente de risc, de tipul consumului de alcool, droguri sau delincvență, din încercarea de a se împotrivi controlului parental excesiv, lipsei de afecțiune și rolului de victimă, putându-se transforma chiar ei în agresori (Ioana Druiu);
- funcțiile parentale deficitare: abilitatea de a fi empatic cu copilul, de a-l percepe în mod realist și de a avea atitudini realiste și abilitatea de autocontrol a agresivității.

2. Stilul parental permisiv:

- se caracterizează printr-un grad înalt de disponibilitate afectivă și un grad scăzut de control din partea părinților;
- caracteristici: copiilor le sunt îndeplinite toate dorințele și nu le sunt interzise comportamentele neadecvate; părinții manifestă căldură și interes față de tot ceea ce face copilul, se consultă cu acesta când iau o decizie care îl privește; libertatea de expresie se află pe primul plan;
- modul de gândire și comportamentul părintelui permisiv:
  - copilul trebuie să aibă libertate totală și astfel se va dezvolta în ritmul său;
  - sensibilitate crescută privind drepturile celorlalți;
  - poate fi „cu capul în nori”;
  - nu suportă regulile;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- este foarte comunicativ;
- avantajele acestui stil parental nu sunt de neglijat dar există și dezavantaje majore:
  - acest stil permite dezvoltarea unei identități distincte și originale a copilului, a creativității, capacității decizionale și autonomiei;
  - adultul se va simți important, special, „cineva”, determinând creșterea stimei de sine;
  - copilul, dar și adultul se vor confrunta cu dificultatea de a înțelege și respecta regulile (normele, legile), dezvoltând un tip de comportament, considerat cel puțin ca fiind neadecvat;
  - lipsa granițelor, limitelor, poate genera un EU slab; de asemenea, vor putea exista probleme de intimitate, nefiind în stare să respecte nevoile, dorințele și intimitatea celorlalți;
  - adultul va putea avea o nevoie permanentă de a deține controlul în orice situație și asupra tuturor;
  - există posibilitatea ca un astfel de copil să fie considerat obraznic, problematic, devenind un adult cu tulburări majore de comportament;
  - copiii crescuți astfel, de multe ori nu se integrează în grupurile de la grădiniță și școală, dezvoltând ca adulți: frică de respingere, invidie, gelozie sau chiar ură;
- funcțiile parentale deficitare: abilitatea de a-și ține sub control durerea; capacitatea de a-i trasa limite copilului, spre a-l responsabiliza.

3. Stilul parental neimplicat este denumit și „dezangajat” (Maccoby, 1992): când copilul este lăsat la voia întâmplării, fără ca părintele să se intereseze prea mult de nevoile acestuia; de regulă este un stil în care se asociază neglijarea copilului cu violența conjugală (posibilități de abuz sexual, exploatarea și coruperea minorului); „limitele inter-generaționale pot fi depășite cu ușurință - copilului i se pot cere lucruri care nu țin de rolul său de copil (există și posibilitatea ca părintele să joace rolul copilului, având nevoi exagerate de atenție, protecție, înțelegere)sănătatea mentală a copilului poate avea de suferit” (Muntean, 2009, pg. 424-425);

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- se caracterizează printr-un grad scăzut de disponibilitate afectivă și de control;
- caracteristici: copiilor nu li se impun limite, dar nici nu li se acordă afecțiune; părinții nu petrec timpul împreună cu copiii, nu sunt interesați de activitățile acestora, nu comunică și sunt aproape în totalitate absenți din viața copiilor lor, atât fizic, cât și emoțional;
- modul de gândire și comportamentul părintelui neimplicat:
  - consideră că este suficient să asigure copilului necesitățile de bază;
  - permanent absent și preocupat exclusiv de propriile probleme și dorințe; consideră că în viață „fiecare e pentru el”;
  - fie sunt părinți cu o „poziție” socială, fie fac parte din categoria asistaților social;
- acest stil prezintă o multitudine de dezavantaje:
  - copilul va trăi cu un puternic sentiment de abandon, anxietate și confuzie în legătură cu propria identitate - se simte permanent „în plus” sau chiar ca o povară de care părintele ar vrea să scape; copilul învață că el nu contează prea mult, părerea sa nu este ascultată, simțindu-se astfel lipsit de importanță sau absolvit de responsabilitate;
  - se va forma un Eu slab, iar adultul va manifesta un complex de inferioritate, cu o stimă de sine redusă, veșnic timorat, extrem de sensibil la critică și eșec, temându-se tot timpul că va fi abandonat, neacceptat, rejectat de către grup; va dori să umple cu orice preț vidul interior, experimentând relații superficiale, cu singurul scop de a se hrăni emoțional;
  - adultul va fi mai rigid, mai insensibil la nevoile și sentimentele celorlalți, dar uneori mai pragmatic, dacă va învăța să se bazeze pe propria experiență de viață, dar neacceptând sfaturi și tratându-i cu suspiciune pe cei care îi oferă afecțiune, considerând iubirea ca pe o slăbiciune;
- funcțiile parentale deficitare: toate.

4. Stilul parental supraprotectiv:

- se caracterizează printr-un grad mult prea înalt de disponibilitate afectivă, care va genera un control exagerat (provenit nu din nevoia de control, ci din îngrijorările și fricile părintelui);

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- caracteristici: părintele își sufocă efectiv copilul, fiind total dedicat acestuia, veșnic îngrijorat să nu i se întâmple ceva; tensionat și panicat din orice, acest tip de părinte își învață copilul să nu aibă încredere în cea ce vine din afara familiei;
- modul de gândire și comportamentul părintelui supraprotectiv:
  - copilul și familia se află pe primul plan, cu orice preț, „împotriva relelor și nenorocirilor care se află la tot pasul”
- avantajele acestui stil sunt minime, iar dezavantajele sunt maxime:
  - copilul poate manifesta stări de anxietate, fobii, tulburări ale regimului alimentar, probleme de somn și manifestări psihosomatice;
  - la un moment dat, unii copii se vor simți sufocați și vor avea tendința de a se îndepărta de părinte, până la acte de răzbunare sau chiar fugă de acasă; alții în schimb vor deveni total dependenți, incapabili să își poarte singuri de grijă;
  - adulții proveniți di astfel de familii, fie vor avea tendința de a ascunde informații, de a avea o viață secretă, manifestând neîncredere în persoane necunoscute și căutând situații de risc, pentru a-și afirma permanenta nevoie de independență; fie, de cele mai multe ori, vor căuta un „protector” căruia i se vor supune necondiționat, dezvoltând o personalitate dependentă, imatură afectiv;
- funcțiile parentale deficitare: sunt afectate prin supraexpunere aproape toate, mai puțin cele legate de autocontrol - părinții supraprotectivi nu își agresează fizic sau psihic copilul, ci din punct de vedere emoțional.

5. Stilul parental democratic:

- se caracterizează prin echilibru: disponibilitatea afectivă și controlul se află în armonie;
- caracteristici: părintele pune pe primul plan binele copilului, respectându-i întotdeauna drepturile;
- modul de gândire și comportamentul părintelui democratic:
  - drepturi egale în familie, aceleași reguli pentru toți, pe bază de comunicare, afecțiune și flexibilitate;
- avantajele acestui stil sunt majore, dar există și dezavantaje generate de socialul contemporan:

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- copilul va avea o viață frumoasă și împlinită, învățând să își exprime punctul de vedere și respectându-l pe al celorlalți; învață să fie independent și să își urmeze propriul drum în viață;
- adultul va avea un Eu puternic, o identitate bine definită, cu capacitate decizională; nu îi va fi frică de respingere sau de eșec; va lua viața „în piept”;
- și copilul și adultul se vor adapta greu unui stil autoritar în mediul social; nu vor accepta nedreptățile, căutând să își facă auzit punctul de vedere; suferința va fi mai mare deoarece abordează oamenii și situațiile cu deschidere totală și prea multă încredere;

- funcțiile parentale: sunt toate îndeplinite cu succes.

Aceste stiluri parentale sunt destul de rar „pure”, uneori putând exista caracteristici din cel puțin două stiluri, în funcție de interacțiunea dintre personalitatea părinților, relațiile de cuplu, tipul de atașament și temperamentul copilului.

Stilul parental se află astfel în strictă concordanță cu funcțiile parentale și se pune accentul pe funcția de solidaritate a familiei.

Stilul familial pune accentul mai mult pe funcția de socializare a familiei și se referă la „păstrarea și transmiterea valorilor tradiționale, a modurilor de acceptare a regulilor sociale impuse, a atmosferei generale specifice familiei.

Stilul poate fi imprimat de dominantă funcțional-nivelică: uneori se impun calitățile instinctiv-pulsionale (în care calitățile biologice, aspectul vestimentar, maniera de exteriorizare a intimității sunt reprezentative); alteori poate domina motivația economică (asigurarea unui confort material deosebit: casă, mașini, obiecte de lux), în alte cazuri spiritualitatea impune tuturor membrilor un orizont axiologic înalt, dominat de valorile moral-cultural-religioase” (Mircea, 1994, pg. 68).

Această perspectivă ne ajută să înțelegem felul în care se formează personalitatea sub impactul stilului familial, generând la persoana adultă adaptare sau dezadaptare, până la intrarea în psihopatologie în anumite cazuri.

Tiberiu Mircea se referă la stilul familial din perspectiva unei „caracterologii a familiei”, propunând o clasificare pe componentele extraversie/intraversie și mai ales pe acele trăsături, care prin accentuare, pot genera la adult personalitate accentuată

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

sau chiar dezvoltarea unei tulburări de personalitate. Astfel, putem avea de-a face cu următoarele stiluri familiale:

1. Stilul familial extravert: membrii familiei sunt deschiși, comunicativi, încrezători, joviali; viața se desfășoară în comun, în cea mai mare parte a timpului (excursii, concedii, vizite etc) în care sunt angrenați toți membrii familiei;
2. Stilul familial introvert: membrii familiei sunt izolați, refuză relațiile cu ceilalți, prietenii - în general aproape orice relație externă reprezintă pentru aceștia o imixtiune în intimitatea familiei;
3. Stilul familial astenic: lipsa forței vitale, deficit de coeziune; lipsește voința și susținerea reciprocă, de asemenea lipsesc proiectele comune;
4. Stilul familial exploziv: o permanentă stare tensionată cu potențial impulsiv-agresiv;
5. Stilul familial suspicios: existența unor mari probleme de coeziune în interiorul familiei, care sunt mascate printr-o exagerare a grijii față de un potențial pericol din afară; păstrarea distanței față de ceilalți, orice încercare de apropiere fiind privită cu suspiciune, ca o încercare de imixtiune în treburile familiei, cu intenția de a face rău;
6. Stilul familial nesigur: membrii familiei au pronunțate tendințe anxioase, tendința spre izolare și evitarea contactului cu alte familii sau grupuri sociale, considerate primejdioase; tendințe supraprotective din dorința de a-și feri copii de orice situații sau persoane considerate apriori ca fiind periculoase;
7. Stilul familial anancast: o rigiditate a relațiilor în cadrul familiei, formalism, obsesia regulilor și ordinii cu orice preț; comportamente ritualice, detașare și distanțare interpersonală și afectivă;
8. Stilul familial paranoiac: bazat pe rigiditate și suspiciune permanentă; lumea în general este considerată a purta vina tuturor problemelor, neajunsurilor și neîmplinirilor; ceilalți sunt priviți cu suspiciune exagerată, neîncredere generalizată și toate acțiunile acestora sunt interpretate ca răutăcioase; existența unor stări tensionale cu vecinii, care pot degenera chiar în dușmănie;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

9. Stilul familial histrionic sau hiperexpresiv: caracterizat prin comportamente spectaculoase, orientate spre exterior; expunerea socială este permanentă, cu dorința manifestă de a fi remarcați, a se afla în centrul atenției, indiferent de mijloace (fie prin extravaganță, fie stârnind compătimire); deciziile se iau exclusiv „de ochii lumii”; poate părea „familia model” în relațiile cu ceilalți, dar totul la nivel teatral, de suprafață.

La aceste nouă stiluri explicate de T. Mircea aș mai putea adăuga două, care se întâlnesc din ce în ce mai des în familiile din societatea contemporană:

- stilul narcisic: părinții care se iubesc narcisic doar pe ei înșiși, iar copilul nu are loc, reprezentând o povară, față de care se achită eventual doar din punct de vedere material, dar îl ignoră din punct de vedere afectiv-emoțional;
- stilul dependent: cei care nu reușesc să se descurce singuri și așteaptă permanent să fie ajutați, de către stat, societate, Dumnezeu etc; avem de-a face cu sentimentul de „neajutorare învățată”.

Intersectând clasificările anterior prezentate, mă voi referi în această lucrare la trei stiluri parental-familiale disfuncționale, care generează carențe în dezvoltarea copilului, probleme de atașament și în adaptarea adultului la socialul contemporan:

1. Stilul parental-familial neimplicat-neglijent (conține stilurile: dezangajat, astenic, narcisic, histrionic, introvert, dependent);
2. Stilul parental-familial supraprotectiv: poate fi generat de problemele parentale (conține stilurile: nesigur, paranoiac, suspicios, dependent, introvert) sau de problemele de sănătate ori de fragilitatea copilului;
3. Stilul parental-familial autoritar-traumatic (conține stilurile anancast, histrionic și exploziv).

De ce este atât de important stilul parental-familial? Deoarece se află într-o strânsă legătură cu dezvoltarea creierului copilului - până la vârsta de 3 ani se realizează aproximativ 80% din dezvoltarea acestuia.

De asemenea, în jurul vârstei de 3 ani, creierul copilului este de două ori mai activ decât al unui adult și astfel, achiziționarea de cunoștințe și abilități se poate desfășura optim, dacă există un climat propice din punct de vedere emoțional-afectiv în familie.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

IV. DEZVOLTAREA INTELECTUALĂ A PREȘCOLARULUI

Prescolarii nu sunt adulți în miniatură, iar gândirea lor nu se va maturiza decât în jurul vârstei de 15 ani. Părinții sunt de multe ori uimiți de ideile pe care copiii lor le pot avea, însă trebuie să știm că toate acestea fac parte din dezvoltarea lor intelectuală. **Jean Piaget**, un biolog care și-a dedicat munca observării și înregistrării capacităților intelectuale ale copiilor și adolescenților, a formulat în anii 1920 o **teorie privind stadiile dezvoltării intelectuale** și a relacionat aceste stadii de dezvoltarea creierului. Este important ca părinții să cunoască abilitățile intelectuale ale prescolarului, pentru a avea așteptări realiste de la acesta.

Potrivit lui Piaget, perioada prescolară corespunde **stadiului pre-operational de dezvoltare intelectuală (2 - 4 ani)** și **stadiului intuitiv de dezvoltare intelectuală (4 - 7 ani)**, în care inteligența este demonstrată de utilizarea simbolurilor, limbajul se maturizează, se dezvoltă memoria și imaginația, însă gândirea este un proces illogic și ireversibil, iar gândirea egocentrică predomină.

La vârsta de 3 - 4 ani, prescolarul are o **imaginație bogată**, însă are **dificultăți în a deosebi realitatea de imaginar** și mulți copii cred că tot ce s-a întâmplat în trecut a avut loc ieri, iar ce urmează să se întâmple va avea loc mâine. Abia după 4 ani copiii încep să înțeleagă **noțiunile legate de timp** - dimineața, după-amiaza, seara; schimbarea sezonului și, spre sfârșitul perioadei prescolare, timpul indicat de ceas.

Odată ce un prescolar mic a ajuns la o concluzie, acesta nu mai poate regăndi lucrurile. La această vârstă copilul nu are capacitatea de a reface pașii gândirii care au dus la concluzia respectivă, deoarece **nu înțelege pe deplin procesul cauză - efect și gândirea este ireversibilă**. De ex. copilul poate ști că $2 + 3 = 5$, însă nu își da seama că $5 - 3 = 2$.

Prescolarii nu înțeleg **principiul conservării** - cantitatea nu are legătură cu ordonarea și aspectul fizic al obiectelor. Pentru un copil prescolar 1 kg de fier este mai greu decât 1 kg de pene.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 - 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Adesea, prescolarii cu varsta pana in 5 - 6 ani, **acorda atentie doar unui singur aspect** al unui eveniment sau obiect, ignorand detaliile. De exemplu, daca vor merge la o petrecere, vor descrie detaliat tortul, inasa nu vor retine jocurile din timpul petrecerii.

Prescolarii sunt caracterizati de **animism** - cred ca toate lucrurile sunt vii (de ex. ursuletul de plus are sentimente) .

O alta caracteristica a acestei varste este **egocentrismul** si incapacitatea de a vedea lucrurile din alta perspectiva.

In functie de capacitatea naturala si de familiarizarea cu cartile, prescolarul incepe sa citeasca de la 6 - 7 sau chiar 5 ani.

Pe masura ce aptitudinile intelectuala devin mai complexe, prescolarul reuseste sa se **concentreze asupra mai multor aspecte** sau evenimente in acelasi timp, **intelege perspectiva altor persoane** si invata sa isi astepte randul intr-o conversatie.

V. DEZVOLTAREA INTELECTUALĂ A ȘCOLARULUI

Întreaga viață a unei persoane pune în mod constant în fața lui sarcini și probleme acute și urgente. Apariția unor astfel de probleme, dificultăți, surprize înseamnă că în realitatea din jurul nostru există încă o mulțime de necunoscute, ascunse. Prin urmare, avem nevoie de o cunoaștere tot mai profundă a lumii, de descoperirea în ea a tot mai multe procese, proprietăți și relații între oameni și lucruri. Prin urmare, indiferent ce tendințe noi, născute de cerințele vremii, pătrund în școală, indiferent de modul în care programele și manualele s-ar schimba, formarea unei culturi a activității intelectuale a elevilor a fost și rămâne întotdeauna una dintre principalele sarcini educaționale și generale.

Inteligența este capacitatea de a gândi. Inteligența nu este dată de natură, ea trebuie dezvoltată pe tot parcursul vieții.

Dezvoltarea intelectuală este cel mai important aspect al pregătirii generațiilor în devenire.

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor" - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Succes dezvoltare intelectuală elevul se realizează mai ales în clasă, când profesorul este lăsat singur cu elevii săi. Și din capacitatea sa de a organiza o activitate sistematică, cognitivă, depinde de gradul de interes al elevilor pentru învățare, de nivelul de cunoștințe, de disponibilitatea pentru autoeducație constantă, i.e. dezvoltarea lor intelectuală.

Dezvoltarea intelectuală acționează ca cea mai importantă componentă a oricărei activități umane. Pentru a-și satisface nevoile de comunicare, studiu, muncă, o persoană trebuie să perceapă lumea, să acorde atenție diferitelor componente ale activității, să-și imagineze ce trebuie să facă, să-și amintească și să gândească. Prin urmare, abilitățile intelectuale ale unei persoane se dezvoltă în activitate și sunt ele însele tipuri speciale de activitate.

Când începeți munca pedagogică cu copiii, în primul rând, trebuie să înțelegeți ce este dat copilului de natură și ce este dobândit sub influența mediului.

Succesul dezvoltării intelectuale a elevului se realizează mai ales în clasă, când profesorul este lăsat singur cu elevii săi. Iar gradul de interes al elevilor pentru învățare, nivelul de cunoștințe, pregătirea pentru autoeducarea constantă, adică dezvoltarea lor intelectuală, depinde de capacitatea profesorului de a „umple vasul și a aprinde torța”, de capacitatea de organizare. activitate cognitivă sistematică.

Fiecare copil are abilități și talente. Copiii sunt în mod natural curioși și dornici să învețe. Pentru ca ei să-și arate talentele, au nevoie de îndrumare inteligentă din partea adulților.

Sarcinile profesorului: utilizarea unei varietăți de metode de predare, inclusiv jocuri, dezvoltarea sistematică, intenționată a mobilității copiilor și a flexibilității de gândire. Să stimuleze procesele de restructurare, comutare, activitate de căutare, să-i învețe pe copii să raționeze, să abordeze problemele în mod flexibil, să nu se înghesuie, ci să gândească. Trageți propriile concluzii, găsiți abordări noi, originale, obțineți rezultate elegante, soluții frumoase, pentru a simți plăcerea de a învăța.

Nu toate materialele sunt problematice. Cu toate acestea, ar trebui să fie prezentat copiilor și sub forma unor sarcini care îndeplinesc un scop funcțional. Dacă în rândul elevilor mai mici nu se formează acțiunile cognitive necesare, atunci sarcinile sunt oferite într-un mod ludic, sub forma unui mini-joc didactic. În

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

consecință, profesorul trebuie să planifice în mod specific sarcinile pentru elevi în lecția în care aceștia ar efectua acțiuni intelectuale similare din nou și din nou pe o bază de informații noi. Efectuarea sarcinii extinde constant baza de informații pentru noi cunoștințe. Astfel, cunoștințele și metodele acțiunilor intelectuale sunt dobândite în procesul de îndeplinire a unei varietăți de sarcini.

Cerința didactică fundamentală a tehnologiei educației pentru dezvoltare este stabilirea scopului lecției sub formă de sarcini de dezvoltare, în care se definesc acțiuni intelectuale care conduc la înțelegerea materialului educațional. Succesul îndeplinirii sarcinilor de dezvoltare provoacă fenomene emoționale puternice, inclusiv așa-numitul sentiment de „bucurie mentală”.

Următoarea cerință didactică a tehnologiei educației pentru dezvoltare este formulată ca pregătire pentru îndeplinirea cu succes a sarcinilor de dezvoltare în procesul educațional. Tehnologia de învățare în dezvoltare impune o altă cerință importantă sarcinilor utilizate în diferitele etape ale procesului educațional - sarcinile nu trebuie doar să-i conducă pe elevi să înțeleagă ceea ce se studiază, ci și să îndeplinească o funcție corectivă. Datorită acestui fapt, tehnologia de învățare propusă poate fi utilizată atunci când se lucrează cu copii cu potențial intelectual ridicat, precum și cu copii cu un nivel mediu de inteligență.

Sarcini pentru dezvoltarea gândirii logice și creative, recrearea și imaginația creativă, percepția analitic-sintetică și memoria logică de la lecție la lecție, modificarea conținutului acestora în conformitate cu tema lecției, repetă în mod repetat metodele de realizare a acțiunilor, doar crescând treptat nivelul lor de complexitate.

La vârsta școlii primare, învățarea este activitatea principală. Prin urmare, este necesar ca adaptarea cu succes a copilului la viața școlară să efectueze o tranziție lină de la un tip de activitate la altul. Pentru a face acest lucru, profesorul folosește diferite tipuri de tehnici de joc în clasă. Îi poate clasifica atât în activitățile de clasă, cât și în activitățile extrașcolare.

Jocurile ar trebui să fie de natură educațională sau educațională. Scopul lor este să-și extindă orizonturile, să-și formeze propria viziune asupra lumii, interesul

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

pentru cunoștințele unui student mai tânăr. Și aici sunt jocurile de natură intelectuală care vin pe primul loc.

În clasă, puteți oferi copiilor sarcini precum: „ghici”, „gâндиți”, „ce s-a schimbat”, „stabiliți un model”, „descifrați”, „faceți o figură”, „rezolvați rebusul” - care contribuie la dezvoltarea activității mentale a elevilor.

VI. CONSILIEREA FAMILIEI ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ

Autorii care se referă la noțiunea de criză notează etimologia greacă *krisis*, decizie. Această etimologie este diferită de înțelegerea obișnuită a termenului, ce implică adoptarea unei concluzii definitive asupra unui litigiu, o deliberare, un arbitraj între două părți aflate în conflict și induce ideea rezolvării ca ieșire din criză.

În tradiția chineză, criza este văzută atât ca primejdie, dar și ca ocazie, sugerând atât riscurile ridicate pentru persoanele care trec printr-o astfel de perioadă cât și producerea unor schimbări de dezvoltare și crearea unor noi niveluri de funcționare superioare celor dinaintea crizei. J. Guillaumin (1979) propune o definiție a crizei ca o *dereglare*, *confuzie* sau *pierdere* trăite la nivel intrapersonal, interpersonal (relații) sau transpersonal (raporturile unor ansambluri de persoane), nivele ale sistemelor care se includ unele în altele, orice criză putând fi prinsă pe oricare din aceste planuri. Practic vorbind, nu există om care să nu piardă ceva sau pe cineva foarte drag, foarte apropiat sufletește, de-a lungul vieții sale, pierdere care să-i provoace dureri și stări afective foarte puternice, necunoscute până atunci. De regulă, omul trece, într-o asemenea împrejurare, prin următoarele momente sau stadii de evoluție afectivă:

- șoc, neîncredere, derută;
- negarea pierderii;
- dorința puternică de căutare și regăsire a obiectului pierdut/ființei pierdute;
- mânia, resentimentul, vina (pentru pierderea suferită);
- disperare, deprimare, retragere în sine;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- acceptarea situației, reorganizarea interioară a vieții, vindecarea rănilor sufletești etc. (Howe, David , 2001).

Criza este multidimensională, este un eveniment care durează un anumit timp și este marcată de momente, faze, etape. La nivel individual, Robert W. Roberts și Robert H. Nee (1970) prezintă criza ca o *tulburare în creștere*. Individul încearcă să-și mențină echilibrul, iar în momentul când acesta dispare, se instalează *situația de criză*. Caplan (1964) o consideră drept o *perturbare situațională acută*, iar Lydia Rapoport (1970) o definește ca fiind o *tulburare stabilizată*.

O criză nu înseamnă, în mod necesar, un eveniment tragic sau neobișnuit, ci poate fi o componentă normală a dezvoltării și maturizării noastre. În asemenea momente însă, modalitățile noastre obișnuite de a reacționa, resursele utilizate, nu sunt eficiente.

Incapacitatea de adaptare derivă fie din faptul că ne confruntăm cu o situație nouă, fie pentru că nu am putut-o anticipa, fie pentru că evenimentele ne-au depășit. Dacă un individ este “depășit” de forțe externe sau interne (intrapsihice) sau interpersonale, atunci, o vreme, echilibrul este pierdut.

În situațiile de criză, individul reacționează în funcție de posibilitățile proprii de rezolvare a problemei, încercând să revină la vechiul echilibru. După o situație de acest gen, individul, familia, grupul, pot să-și regăsească vechiul echilibru sau să atingă unul nou ce poate fi calitativ superior sau inferior celui inițial.

Cercetările arată că persoanele care au reușit să facă față unor situații de criză anterioare și să le rezolve într-un mod satisfăcător, vor trece mai ușor peste o situație asemănătoare ulterioară, decât cei ce nu au reușit să le rezolve mulțumitor pe cele dinainte.

Naomi Golan (1978) prezintă un studiu considerat printre cele mai complete legate de intervenția în criză. Principalele puncte reliefate de aceasta au fost:

- fiecare persoană, grup sau organizație trece prin perioade de criză de-a lungul existenței;

- cauzele declanșării crizelor pot fi evenimente neobișnuite sau situații dificile.

Evenimentele neobișnuite pot fi previzibile - probleme ale adolescenței, căsătoria, etc. sau neprevăzute - decese, incendii, inundații etc.;

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

- perioadele vulnerabile apar când aceste evenimente ieșite din comun duc la pierderi importante;

Studiile demonstrează că, datorită lipsei de maturitate și responsabilitate a tinerelor mame unitatea familială este supusă riscului unor dificultăți generatoare de criză precum: *separarea, divorțul, violența, abandonul*.

Nașterile în afara căsătoriei înregistrează un procent ridicat pentru categoria mamelor

adolescente, iar pentru tinerele mamele căsătorite rata divorțului este de asemenea cea mai crescută.

O altă sursă generatoare de criză este reprezentată de stresul emoțional al tinerelor mame. Într-un studiu, Rutter, Quinton și Liddle (1984) au arătat că experiența căsătoriei timpurii, sau cea a unei relații timpurii finalizate cu nașterea unui copil la vârsta adolescenței sunt expresii ale nesatisfacției subiecților față de mediul familial de origine în care au crescut și i-au socializat.

Principalele motive pentru care adolescenții devin părinți sunt:

- *atitudinea societății față de sarcina adolescentelor* - astăzi, puține stigmate sociale mai sunt generate de sarcina adolescentelor. După o primă reacție, de respingere a situației create, familiile de origine încearcă, de cele mai multe ori, să ofere suport implicându-se emoțional, financiar și fizic. La nivel comunitar există programe de asistență socială pentru adolescentele care urmează să nască, pentru cele care au născut ca și pentru părinții acestora;

- *neglijarea unei contracepții adecvate de către adolescenții activi sexual* - studiile evidențiază că adolescenții care au cunoștințe despre contracepție își acceptă mai ușor sexualitatea și comportamentul sexual decât cei care nu le folosesc (Delamator, 1978, Brown, 1982, Binger, 1986).

BIBLIOGRAFIE

1. Baker, Stanley (1996) School counselling for the twenty first century, New Jersey, Prentice Hall.
2. Boutin, G., Durning P. (1994) Les interventions aupres des parents. Bilan et analyse des pratiques socio-educatives, Toulouse, Editions Privat.
3. Corey, G. (1991) Theory and Practice of Counseling and Psychotherapy. Pacific Grove, California, Books/Cole, Publishing Company.
4. Rogers, C. (1957) The necessary and sufficient conditions of therapeutic personality change. Journal of Consulting Psychology, 21, 95-103.
5. Stănciulescu E. (1997) Family Education Sociology/Sociologia educației familiale, Iași, Polirom.
6. Șoitu, L., Vărășmaș, E., Păun, E. (2001) Family Counselling/Consiliere familială, Iași, Institutul european.
7. Tolan, J. (2003) Skills in Person-Centred Counselling and Psychotherapy. London.
8. Vărășmaș, E. (2002) Parents education and Counselling/Educația și consilierea părinților, in E. Păun, D. Potolea (coord.), Pedagogy. Theoretical fundamentals and applicative approaches/Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative, Iași, Polirom.
9. <https://www.romedic.ro/dezvoltarea-intelectuala-a-prescolarului-0P16623>
10. <https://ik-ptz.ru/ro/diktanty-po-russkomu-yazyku--3-klass/rabota-po-intellektualnomu-razvitiyu-mladshego-shkolnika-intellektualnoe.html>
11. https://www.academia.edu/7518459/Curs_3_AS_a_familiei_si_copilului

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.

UNIUNEA EUROPEANĂ

„Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României”.

PROIECT COFINANȚAT DIN FONDUL SOCIAL EUROPEAN PRIN Programul
Operațional Capital Uman 2014-2020

Axa prioritară 6: Educație și competențe

Obiective Specifice (O.S.) 6.2, 6.3, 6.4, 6.6

Prioritatea de investiții 10i: „Reducerea și prevenirea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământul preșcolar, primar și secundar de calitate, inclusiv la parcursuri de învățare formale, non formale și informale pentru reintegrarea în educație și formare”

Titlul proiectului: „Hai la școală! O șansă pentru viitor”

Beneficiar: Inspectoratul Școlar Județean Hunedoara

Hai la școală! O șansă pentru viitor” - Cod SMIS 106735

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020.